

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej žalobcu **Z. T.**, bývajúceho v H., zastúpeného Mgr. J. K., advokátom so sídlom v M., proti žalovaným **1/ Mgr. K. K.**, bývajúcej vo V., **2/ F. K.**, bývajúcemu vo V., **o ochranu osobnosti**, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp.zn. 19 C 219/1992, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 11. marca 2009 sp.zn. 2 Co 103/2008 takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 11. marca 2009 sp.zn. 2 Co 103/2008 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava II rozsudkom z 18. septembra 2007 č.k. 19 C 219/1992-155 zamietol žalobu žalobcu o zaplatenie sumy 54 779,-- Sk, ktorú žalobca pôvodne uplatnil z titulu poskytnutia mimoriadneho odškodnenia za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia. Zamietnutie žaloby odôvodnil neunesením dôkazného bremena žalobcu, ktorý v priebehu konania nepredložil lekársky posudok o bolestnom a sťažení spoločenského uplatnenia, z ktorého by súd mohol vychádzať pri uplatnenom nároku. Z toho dôvodu mu nemohol nárok priznať. Ďalej uviedol, že v priebehu konania sa žalobca domáhal svojho nároku aj z titulu nemajetkovej ujmy spôsobenej mu protiprávnym konaním právnym predchodcom žalovaných. Aj v tejto časti prvostupňový súd žalobu zamietol z dôvodu neunesenia dôkazného bremena žalobcu. Uviedol, že nárok podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka možno priznať poškodenému len v prípade, ak by zásahom došlo iba k ohrozeniu jeho zdravia. V prípade, že tento zásah sa skutočne prejavil na zdravotnom stave poškodeného, je potrebné pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy za vytrpenú bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia aplikovať ustanovenie § 444 Občianskeho zákonníka, ktorý je vo vzťahu k § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka normou špeciálnou. Žalobca bol

povinný preukázať nielen zásah do svojho zdravia, ale aj splnenie všetkých predpokladov pre priznanie odškodnenia za bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia. Z dôvodov nepreukázania týchto skutočností žalobu zamietol.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave uznesením z 11. marca 2009 sp.zn. 2 Co 103/2008 rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a konanie zastavil. Odvolací súd založil svoje rozhodnutie na tom, že žalobca sa v konečnom dôsledku domáhal zaplatenia danej sumy ako náhrady nemajetkovej ujmy titulom ochrany osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Z citovaného ustanovenia § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka vyplýva, že sa jedná o práva a záväzky osobnej povahy, ktoré v zmysle § 579 Občianskeho zákonníka zanikajú smrťou veriteľa a dlžníka. Teda zanikajú smrťou dotknutej osoby a tiež smrťou pôvodcu zásahu. Pretože žalovaný v priebehu konania zomrel, stratil spôsobilosť byť účastníkom konania. Jeho smrťou nároky žalobcu zanikli (nemohli prejsť na dedičov po pôvodcovi zásahu), preto malo byť konanie zastavené ešte v priebehu konania na súde prvého stupňa. Z toho dôvodu napadnutý rozsudok prvostupňového súdu podľa § 221 ods. 1 písm.b/ O.s.p. zrušil a podľa § 107 ods. 1 O.s.p. konanie zastavil.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie. Napadnuté uznesenie navrhol zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnil ustanovením § 237 písm.f/ O.s.p. – odňatím možnosti konať pred súdom. Za odňatie možnosti konať pred súdom považoval rozhodnutie o zastavení konania a postup súdu, ktorý nesprávne vyhodnotil vyjadrenie právneho zástupcu žalobcu na možnosť priznať finančnú sumu aj z iného právneho titulu. Namietal, že povinnosťou žalobcu nie je špecifikovať právny titul, z akého sa domáha vyplatenia finančnej sumy, postačuje opísanie skutkového stavu a predloženie dôkazov. Žalobca túto povinnosť splnil a žiadal priznať nárok z titulu náhrady škody za poškodenie zdravia. Podaním doručeným súdu 28. novembra 2005 sa domáhal od žalovaných zaplatenia sumy 78 544,-- Sk, z akéhokolvek právneho titulu. Len preto, že po šestnástich rokoch súd považoval za obtiažne priznať mu finančnú čiastku ako bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia uviedol, že mu môže priznať finančnú sumu ako peňažné zadost'učinenie, alebo úroky z omeškania z už vyplatenej majetkovej škody.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho

pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti takému rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to pripúšťa zákon (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Podmienky prípustnosti dovolania smerujúce proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vydaného vo forme uznesenia sú upravené v ustanoveniach § 237 a § 239 O.s.p.

Podľa § 239 ods. 1 O.s.p. dovolanie je tiež prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodol vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností [§ 109 ods. 1 písm.c/] na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm.c/.

Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. dovolanie je prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásenie za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nemá znaky vyššie uvedených uznesení, preto prípustnosť dovolania je vylúčená v zmysle citovaného zákonného ustanovenia § 239 ods. 1, 2 O.s.p.

So zreteľom na obsah dovolania a na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 O.s.p.) prihliadať na existenciu procesných väd konania, ktoré zakladajú tzv. zmätočnosť rozhodnutia, skúmal odvolací súd, či konanie, v ktorom bolo vydané napadnuté uznesenie, nie je postihnuté niektorou z procesných väd vymenovaných v § 237 O.s.p. K týmto vadám prihliada odvolací súd, ak je dovolanie podané včas a na to oprávneným subjektom z úradnej povinnosti. Dovolací súd sa preto zaoberal otázkou, či nejde o prípad, ak a/ sa rozhodlo

vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník konania, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Z obsahu dovolania vyplýva, že dovolateľ namietal vadu konania uvedenú v § 237 písm.f/ O.s.p., preto dovolací súd zameral svoje skúmanie na posúdenie existencie tejto vady.

Pod odňatím možnosti konať pred súdom treba rozumieť taký chybný postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Procesný postup odvolacieho súdu, ktorým zrušil rozsudok okresného súdu a konanie zastavil má za následok vadu konania v zmysle uvedeného zákonného ustanovenia, pre ktorú dovolací súd napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Podľa § 95 ods. 1 O.s.p. navrhovateľ môže za konania so súhlasom súdu meniť návrh na začatie konania. Zmenený návrh treba doručiť ostatným účastníkom do vlastných rúk, pokiaľ neboli prítomní na pojednávaní, na ktorom došlo k zmene.

Toto zákonné ustanovenie vyjadruje dispozičné oprávnenie žalobcu, ktoré mu umožňuje meniť návrh na začatie konania. K tomuto procesnému úkonu žalobcu je však potrebný súhlas súdu. Zmena návrhu je predovšetkým rozšírenie návrhu, čo do jeho rozsahu, t.j. žalobca žiada viac, než požadoval v žalobe, ďalej ak žalobca žiada iné plnenie ako je v návrhu na začatie konania (napr. namiesto vydania veci žiada peňažné plnenie, ak žiada rovnaké plnenie avšak na základe iného skutkového stavu, než uviedol v návrhu na začatie konania a pod.). Za zmenu návrhu na začatie konania nemožno považovať, ak žalobca požaduje menej, než uplatnil v návrhu na začatie konania, ale je potrebné jeho úkon považovať za čiastočné späťvzatie návrhu v zmysle § 96 ods. 1 O.s.p. O zmenu návrhu na začatie konania nejde ani v prípade, ak žalobca na základe toho istého skutkového stavu ako je uvedený v návrhu zmení právnu kvalifikáciu svojho nároku. Takouto zmenou právnej

kvalifikácie súd nie je viazaný, pretože posúdenie právnej kvalifikácie uplatneného nároku patrí výlučne súdu a žalobca nie je vôbec povinný svoj nárok právne kvalifikovať.

Odvolačí súd svoje rozhodnutie založil na tom, že žalobca zmenil svoj návrh na začatie konania a domáhal sa svojho nároku podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Takýto záver odvolacieho súdu je podľa názoru dovolacieho súdu nesprávny.

Z obsahu spisu vyplýva, že žalobca sa podanou žalobou zo dňa 21. septembra 1992 domáhal proti žalovanému V. M. nároku na náhradu škody z ublíženia na zdraví. Žalobu odôvodnil tým, že žalovaný ho 28. novembra 1990 pichol vreckovým nožikom do stehna. Rozsudkom Obvodného súdu Bratislava 2 zo dňa 13. júna 1991 bol žalovaný uznaný vinným za úmyselné ublíženie na zdraví a spôsobil mu ťažkú ujmu na zdraví, za čo bol odsúdený pre trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 221 ods. 1, 3 Trestného zákona. Týmto protiprávnym konaním mu spôsobil škodu. Žalobca nevyčíslil uplatnenú škodu za bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia a žiadal ju priznať podľa lekárskeho posudku a znaleckého posudku. Na pojednávaniach 2. decembra 1992 (č.l. 6), 18. januára 1993 (č.l. 7), 8. februára 1993 (č.l. 8), 15. novembra 1993 (č.l. 17) žiadal znalecké dokazovanie na vyčíslenie bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia, dal súhlas na zadováženie jeho zdravotnej dokumentácie. Prvostupňový súd uznesením z 12. januára 1994 č.k. 19 C 219/1992-19 ustanovil na vyčíslenie bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia znalca MUDr. J. H., toto uznesenie zrušil uznesením z 15. júla 2003 č.k. 19 C 219/1992-60 a ustanovil za znalca MUDr. J. D.. Pre pracovnú zaneprázdnenosť znalca ustanovil uznesením z 25. septembra 2003 č.k. 19 C 219/1992-64 za znalca MUDr. B. K., CSc. Znalec vrátil uznesenie, pretože prestal vykonávať znaleckú činnosť. Pri doručovaní uznesenia účastníkom konania súd zistil, že žalovaný zomrel X.. Po zistení právnych nástupcov žalovaného žalobca podaním doručeným súdu 28. novembra 2005 upresnil žalobný petit tak, že žalovaní sú povinní mu zaplatiť sumu 78 544,-- Sk, resp. u každého do výšky prevzatého dedičstva. Túto úpravu petitu odôvodnil ustanovením § 460 Občianskeho zákonníka a § 107 ods. 3 O.s.p. Na pojednávaní 21. novembra 2006 opäť žiadal doplniť dokazovanie znaleckým posudkom. Na ďalšom pojednávaní 19. apríla 2007 navrhol, aby súd priznal sumu 54 779,-- Sk ako primerané zadost'učinenie v zmysle § 13 Občianskeho zákonníka, lebo došlo k porušeniu jeho zdravia. Podaním doručeným súdu 23. apríla 2007 požadoval zaplatenie sumy 54 779,-- Sk ako primerané zadost'učinenie. Uviedol, že nemení svoj pôvodný návrh zo dňa 28. novembra 2005, ale len rozširuje dôvody priznania

požadovanej náhrady škody. Ďalej uviedol, že ak súd uzná za potrebné pokračovať v znaleckom dokazovaní a ustanoví znalca na výšku náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, žiada o oslobodenie od povinnosti zaplatiť zálohu na znalecké dokazovanie. Prvostupňový súd potom na pojednávaní 18. septembra 2007 pripustil zmenu návrhu žalobcu tak, že mení právny titul vyplatenia sumy 54 779,-- Sk z dovtedajšej náhrady škody na vyplatenie primeraného zadosťučinenia v peniazoch za porušenie osobnostných práv žalobcu a žalobu zamietol. Napriek tomu, že súd prvého stupňa vyhlásil túto zmenu právnej kvalifikácie žaloby, z písomného odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že nárok žalobcu posudzoval z oboch uplatnených nárokov, teda náhradu škody za bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia a náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

Proti tomuto zamietajúcemu rozsudku súdu prvého stupňa podal žalobca odvolanie. Namietal nesprávne právne posúdenie veci v zamietajúcej časti týkajúcej sa nemajetkovej ujmy a v časti náhrady škody neúplne zistený skutkový stav. Odvolanie odôvodnil tým, že súd mal na jeho žiadosť nariadiť znalecké dokazovanie na vyčíslenie bolestného a sťaženie spoločenského uplatnenia. Preto žiadal doplniť znalecké dokazovanie. Namietal, že súdy svojou nečinnosťou a nesprávnym rozhodnutím porušili jeho ústavné právo na spravodlivý súdny proces a škoda, ktorá mu bola spôsobená na zdraví, je podstatne vyššia ako ním požadovaná suma. Pokiaľ by mu bola priznaná ako náhrada jeho nemajetkovej ujmy, spor by bolo možné riešiť rýchlejšie a hospodárnejšie ukončiť.

Odvolací súd potom dovolaním napadnutým uznesením zo dňa 11. marca 2009 sp.zn. 2 Co 103/2008 rozsudok prvostupňového súdu zrušil a konanie zastavil. Svoje rozhodnutie založil na tom právnom závere, že predmetom konania zostal iba nárok žalobcu na zaplatenie nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktorý neprechádza na dedičov.

Dovolací súd sa s týmto názorom odvolacieho súdu nestotožňuje.

Ako bolo vyššie uvedené, žalobca sa od začiatku konania domáhal náhrady škody z ublíženia na zdraví (bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia). Žiadal doplniť dokazovanie znaleckým dokazovaním, čo prvostupňový súd aj akceptoval. V priebehu konania vzhľadom na dĺžku konania a ťažkosti pri doplňovaní dokazovania znaleckým posudkom žiadal, aby mu bola priznaná žalovaná suma ako nemajetková ujma do výšky

prevzatého dedičstva žalovanými. Prvostupňový súd síce o tejto zmene právnej kvalifikácie (nesprávne) rozhodol na pojednávaní, ale si zrejme uvedomil chybu, ktorej sa dopustil a v dôvodoch písomného rozhodnutia sa podrobne vysporiadal s oboma dôvodmi uplatneného nároku. Napriek tomu, že žalobca aj v odvolaní namietal obidva dôvody zamietajúcej žaloby, odvolací súd skonštatoval, že predmetom žaloby zostala iba nemajetková ujma podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd nesprávne vyhodnotil jednotlivé podania žalobcu, keď uviedol, že žalobca okrem zmeny právnej kvalifikácie zmenil aj skutkové okolnosti, z ktorých odvodzoval svoj nárok. Žalobca počas celého konania odvodzoval svoj nárok z ublíženia na zdraví, ktoré mu spôsobil pôvodný žalovaný. Po smrti žalovaného po prevzatí dedičstva vstúpili do konania žalovaní a žalobca vzhľadom na dĺžku konania žiadal priznať nárok aj z titulu nemajetkovej ujmy do výšky prevzatého dedičstva žalovanými. Toto jeho podanie nie je možné kvalifikovať ako zmenu návrhu (zmenu právnej kvalifikácie a iných skutkových okolností). Odvolací súd tak nesprávne zúžil predmet odvolacieho konania iba na nemajetkovú ujmu podľa § 13 ods. 2 O.s.p., v podstate dospel k záveru, že už prvostupňový súd mal konať iba o nemajetkovej ujme, pretože iba táto zostala predmetom konania a konanie mal zastaviť.

Z obsahu spisu vyplýva, že pôvodne žalovaný V. M. zomrel X.. V čase jeho smrti žalobca ešte neuviedol, že sa domáha nároku aj z titulu nemajetkovej ujmy. Svojím podaním doručeným súdu 28. novembra 2005 iba upresnil svoj nárok voči žalovaným ako dedičom v zmysle § 460 Občianskeho zákonníka a § 107 ods. 3 O.s.p. Až na pojednávaní 19. apríla 2007 (č.l. 143) prvýkrát uviedol, že žiada priznať svoj nárok podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Tento prejav doplnil písomným podaním doručeným súdu 23. apríla 2007 (č.l. 145). Z toho teda vyplýva, že v čase smrti pôvodného žalovaného nebol žalobcom uplatnený nárok z titulu nemajetkovej ujmy a preto žalovaní nemohli vstúpiť do konania ako univerzálni sukcesori. Žalobca tento nárok uplatnil voči dedičom pôvodného žalovaného, ktorí v priebehu konania spôsobilosť byť účastníkom konania nestratili a preto pokiaľ odvolací súd konanie zastavil nerozhodol správne.

Pretože odvolací súd zastavením konania zaťažil konanie vadou podľa § 237 písm.f/ O.s.p. dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu zrušil (§ 243b ods. 2 O.s.p.) a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Povinnosťou odvolacieho súdu bude v novom rozhodnutí rozhodnúť aj o trovách pôvodného konania a trovách dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 27. októbra 2009

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová